

1. uvedení do surdopedie

Vymezení základních terminologických východisek oboru, náplň surdopedie, cíle, metody, mezioborové vztahy, předmět zájmu.

Kateřina Blatná (350578)

Obor surdopedie

z latinského slova **surdus** = hluchý + z řeckého slova **paidea** = výchova

surdopedie = obor zabývající se výchovou, vzděláním a rozvojem jedinců se sluchovým postižením (SP), dílčí obor speciální pedagogiky

dříve surdologie, surdopedagogika, akupedie, pedagogika sluchově postižených

Hörgeschädigtenpädagogik, **Education of the deaf/hard of hearing**

od roku 1983 se vyděluje od logopedie jako samostatná vědní disciplína

Předmět zájmu

jedinec se sluchovým postižením (SP): sluchová ztráta od 15/20 dB do 90 i více dB

neslyšící, nedoslýchavý, ohluchlý, osoba s kochleárním implantátem (KI), osoby trpící ušním šelestem ...

Klasifikace z hlediska etiologie SP

jedinec s prelingválním sluchovým postižením

jedinec s postlingválním sluchovým postižením

Klasifikace sluchových vad dle stupně

např. dle WHO:

nedoslýchavost:

0 – 25 dB žádná porucha či vada sluchu

26 – 40dB lehká porucha či vada sluchu

41 – 60dB střední porucha či vada sluchu

61 – 80 dB těžká porucha či vada sluchu

hluchota:

81 dB a více velmi těžká porucha či vada sluchu, zahrnuje hluchotu

ohluchlost x prelingvální hluchota

presbyakuzie (stařecká nedoslýchavost)

ušní šelest (tinnitus, nepříjemné pískání, hučení a šumění v uších)

Výskyt sluchového postižení

Náplň oboru surdopedie

Prevence

primární: celá populace, genetická poradna, celoplošný screening

sekundární: riziková skupina (slyšící děti neslyšících rodičů)

terciární: další negativní vývoj existující vady

Rozvoj komunikačních kompetencí u jedinců se SP

Výchova a vzdělávání jedinců se SP

Profesní příprava jedinců se SP

Cíl oboru surdopedie

včasná a komplexní péče
předcházení a zmírňování problémů
vývoj a formování kvalit osobnosti
umožnění co možná nejvyššího vzdělání
sociální zapojení
profesní uplatnění
integrace
inkluze

Komplexní péče

zdravotnická

depistáž, screening
diagnostika

speciálně pedagogická

SRP, SPC

„speciální“ školy

sociálně právní

sociální dávky a příspěvky

rodinná

úzká spolupráce s odborníky

Mezioborové vztahy

ostatní obory speciální pedagogiky

pedagogika (obecná, zaměřená podle věku – andragogika, volného času)

psychologie (obecná, vývojová, psychologie osobnosti...)

medicínské obory (pediatrie, ORL – otorinolaryngologie, foniatrie, ...)

technické obory (akustika, elektroakustika...)

audiologie, audiometrie

fonetika, fonologie

lingvistika, psycholingvistika

sociologie, sociolingvistika

Specifikace některých oborů

AUDIOLOGIE

AUDIOMETRIE

ORL

FONIATRIE

PEDIATRIE

AKUSTIKA

ELEKTROAKUSTIKA

Význam sluchu

rozvoj **komunikace**, sociálních **vztahů**, citových **vazeb**,
možnost **získávání informací** o věcech a dějích v okolí (nejen řeči),
základ pro **vytvoření vnitřní řeči**, pro rozvoj abstraktního **myšlení**,
nositel varovných signálů, vnímání okolí,
pocit **osobní jistoty a bezpečnosti**,
vnímání **pocitu rovnováhy**, pohybu **přímočarého i otáčivého a polohy těla v prostoru**

Speciálně pedagogické terapeutické metody v surdopedii

reedukace

kompence

rehabilitace

Metody v surdopedii

vizuálně - motorické

znakový jazyk Neslyšících

manuálně kódované systémy založené na českém jazyce (prstová abeceda, znakovaná čeština, pomocné artikulační znaky aj.)

orální

auditivně – orální (multisenzorický přístup → řeč + odezírání)

auditivně – verbální, akupedická metoda (unisenzorický přístup → pouze využití sluchu, sluchová reedukace, odmítání odezírání)

Přístupy ke vzdělání

monolingvální přístup – oralismus, vzdělávání prostřednictvím mluvené řeči

bilingvální přístup – paralelní využití českého znakového jazyka (ČZJ) a českého jazyka (ČJ)

totální komunikace – využití všech dostupných komunikačních forem

Terminologie

sluchová vada (trvalý stav)

sluchová porucha (dočasný stav)

sluchové postižení (celkový stav jedince se všemi důsledky SP, komplexní stav)

Definice hluchoty

medicínská (audiologická) definice

x

definice kulturní menšiny Neslyšících (sociokulturní pohled)

ČZJ a ZČ z pohledu české legislativy

zákon č. 155/1998 Sb., **o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob**, ve znění **zákona č. 384/2008 Sb.**,
(v úplném znění vyhlášen pod č. 423/2008 Sb.)

dříve zákon č. 155/1998 Sb., **o znakové řeči**

... definuje:

český znakový jazyk

9 komunikačních systémů vycházejících z českého znakového jazyka (ZČ, PA, vizualizace mluvené češtiny, písemný záznam mluvené řeči, Lormova abeceda, daktylografika, Braillovo písmo s využitím taktilní formy, taktilní odezírání a vibrační metoda Tadoma)

Český znakový jazyk ...

... není odvozen z českého jazyka, má vlastní lexikon a gramatiku.

„...přirozený jazyk a plnohodnotný komunikační systém tvořený specifickými vizuálně-pohybovými prostředky, tj. tvary rukou, jejich postavením a pohyby, mimikou, pozicemi hlavy a horní části trupu.“

„...jako komunikační systém hluchoslepých osob v taktilní formě, která spočívá ve vnímání jeho výrazových prostředků prostřednictvím hmatu.“

... a není mezinárodní ☺

Každý národ má vlastní znakový jazyk stejně, jako slyšící mají vlastní mluvený jazyk.

Znakový jazyk v Brně se ve znacích občas liší od znakového jazyka v Praze, stejně jako je to u nářečí mluvených jazyků.

Starší neslyšící používají jiné znaky než neslyšící mládež nebo děti...

Znakovaná čeština

vizuálně motorická komunikační forma **odvozená od mluveného jazyka**
využívá **znaky znakového jazyka a gramatiku českého jazyka**

*„ ... **uměle vytvořený jazykový systém** využívající gramatické prostředky češtiny, která je současně hlasitě nebo bezhlasně artikulována. Spolu s jednotlivými českými slovy jsou pohybem a postavením rukou ukazovány odpovídající znaky českého znakového jazyka.“*

„ ... v taktilní formě jako komunikační systém hluchoslepých osob, které ovládají český jazyk.“

příklad: **Auto jede po městě.** *znakovaná čeština*
 Město + auto + jet. *znakový jazyk*

Literatura

HORÁKOVÁ, R. *Sluchové postižení: úvod do surdopedie*. 1.vyd. Praha: Portál, 2012. 159 s. ISBN 978-80-2620-084-0.

HRUBÝ, J. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*. Praha: FRPSP, 1997.

HRUBÝ, J. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu: 2. díl*. Praha: Septima, 1998.

SKÁKALOVÁ, T. *Uvedení do problematiky sluchového postižení*. Hradec Králové : Gaudeamus – Univerzita Hradec Králové, 2011. ISBN 978-80-7435-098-6.

POTMĚŠIL, M. *Čtení k surdopedii*. Olomouc: UP, 2003.